

**DİSEKSİYON KADAVRASI OLARAK KULLANILAN
EQUUS ASINUS (MERKEP) DALAKLARININ
(LIEN) NORMAL VE AYRIMLI ŞEKİLLERİ**

Turgut Özgüden*

Giriş

Kürsümüzde tatbikat materyali olarak büyük çoğunlukla equus asinus (merkep) kadavraları kullanılmaktadır. Makroanatomi yönünden at ile merkep arasında bazı ayrılmaların varlığında bir gerçektir. Ancak bunlardan sonuncu tür üzerinde dünya literatürlerinde hemen hemen hiç bir bilgi yoktur. Tek tırnaklılar ile ilgili eldeki bilgiler, gerek ders gerekse başvurma kitaplarında olsun genellikle equus caballus (at) üzerindedirler. Bu noktadan hareket ederek, ata göre ayrımlı olarak tesbit ettiğimiz normal ve özellikle ayrımlı equus asinus dalak şekillerini etüd etmeği faydalı bulduk.

Mezenşimden oluşan (1,7,9), dalak, bulunduğu yer ile görevi yönünden pek az ilgilisi olan (2,4) bir organdır. Karın organları ile mevcut ilgisi tamamen topoğrafiktir (2). Genel olarak sol reğio hypochondriaca'da (2,3,4,5,6,8,10,11,12), mide civarında (10,11), onun curvatura major'unun solunda (11) bulunur. Karın boşluğunun intrathoracal kısmına yerleşmiştir (6,10). Sol böbrek hizasından başlayarak cranio ventral bir gidişle (6,8,12), 9 ve 11 nci spatium intercostale'nin alt yarımına (8) kadar gelir. Şekli şahıslara (9,11) ve civarındaki organların dolu veya boş olmalarına göre nisbeten değişebilmekle (9,11) beraber genellikle tirpan manzarasındadır (2,3,4,5). Normal şekli dışında dalaklar, loplü (9), çentikli (5), dürümlü (3) olabildiği gibi sayı bakımından da tâli (accessoric) (1,2,5,9,10), ve çift dalak (lien duplex) (5,10) olabilirler.

* A. Ü. Veteriner Fakültesi, Anatomi Kürsüsü Doçenti. Ankara-Türkiye.

Materyal ve Metot

Öğrenci diseksiyonlarında kullanılmakta olan equus asinus (merkep) kadavralarından çıkarılan normal ve onsekiz adet ayrımlı dalak etüd edilmiştir. Sadece şekil (form) yönünden ilginç farklar görülmüş diğer anatomik özelliklerde herhangi bir ayırım tesbit edilmemiştir.

Sonuçlar

Merkepte normal şekilli dalak (Şekil, 1: a) da görüleceği gibi geniş anlamda ucu öne ve aşağı dönmüş bir armut veya daha özel olarakda, dorsal yarımı geriye doğru yuvarlak bir çıkıntı yapacak şekilde fazlaca uzamış kalın bir hilâl (ayça) şeklindedir. Son spatium intercostale'nin ventral yarımına kadar oblik bir vaziyette uzanır (Şekil, 1: a). Boyu 23-25 cm., eni 13-15 cm., kalınlığı 2,5-3 cm.dir. Ağırlığı 200-300 gr. arasındadır.

(Şekil: 2,3,4,5) de görülen ayrımlı dalaklar ise yer, ölçü ve ağırlık yönünden kuralsız olarak normalden ayrımlıdırlar. Şekilleri kalın bir ayça, (Şekil, 2: a, Şekil, 4: a, d, c) oduncu kaması (Şekil, 3: a, Şekil, 4: b,c,f) öne doğru kıvrılmış, ters dönmüş armut (Şekil: 5) manzarasında olmak üzere muhteliftir.

Ayça ve oduncu kaması şeklinde olanlar sondan bir evelki spatium intercostale ile 11 nci spatium intercostale arasında, armut ve benzeri şekillerde olanlar ise sonuncu ile onuncu aralıkta bulunurlar. Uzunlukları 13-27 cm., enleri 7-17 cm., kalınlıkları 2-4 cm. arasında değişmektedir. Ağırlıkları 120-580 gr. arasındadır.

Tartışma

Bu konuda hiç bir literatür bilgisi yoktur. At dalağının tırpan şeklinde olduğu (3,4,5,8) belirtilmektedir. Halbuki normal merkep dalağı (Şekil, 1: a) da da görüleceği gibi dorsal yarımı geriye doğru fazlaca uzamış ayça şeklindedir. Ayrımlı olanlar ise ayça veya oduncu kamasından, öne doğru bükük veya ters dönmüş armut görünüşüne kadar değişik şekiller göstermektedir.

Özet

Equus asinus (merkep) de normal ve ayrımlı dalak şekilleri incelenmiştir.

Summary

The Forms of the Donkey-Spleens

The normal and abnormal forms of the donkey spleens have been anatomically studied.

Zusammenfassung

Die Formen der Eselmilzen

Die normale und abnormale Formen der Eselmilzen wurde anatomisch beobachtet.

Literatür

- 1- **Arey, L.B.** (1956): *Developmental anatomy*. W.B. Saunders Co. Philadelphia and London.
- 2- **Ellenberger, W. und Baum, H.** (1943): *Handbuch der vergleichenden Anatomie der Haustiere*. Springer-Verlag. Berlin.
- 3- **Dobberstein, J. und Hoffmann, G.** (1963): *Lehrbuch der vergleichenden Anatomie der Haustiere*. S.Hirzel Verlag. Leipzig.
- 4- **Doğuer, S.** (1962): *Evcil hayvanların komparatif sistematik anatomi*. Ankara Üniversitesi Basımevi.
- 5- **Joset, E.** (1962): *Handbuch der speziellen pathologischen Anatomie der Haustiere*. Verlag Paul Parey. Berlin.
- 6- **Martin, P.** (1915): *Lehrbuch der Anatomie der Haustiere*. Band II., Verlag von Schickhardt und Ebner. Stuttgart.
- 7- **Michels, N.A.** (1955): *Blood Supply and Anatomy of the upper Abdominal Organs*. J.B.Lippincott Co. Philadelphia
- 8- **Nichel, R., Schummer, A., Seiferle, E.** (1960): *Lehrbuch der Anatomie der Haustiere*. Band II. Paul Parey im Berlin und Hamburg.
- 9- **Schaffer, J.P.** (1953): *Morris Human Anatomy*. Mc Graw-Hill Book Co. Inc. Newyork.
- 10- **Schwarze, E.** (1962): *Kompendium der Veterinary Anatomie*, Band II. Veb Gustav Fischer Verlag. Jean.
- 11- **Sisson, S. and Grossmann, J.D.** (1958): *The Anatomy of Domestic Animals* W.B. Saunders Co. Philadelphia.
- 12- **Zimmerl, V.** (1930): *Trattato die Anatomia Veterinaria*. Viol. II. Casa Editrice Dottor Francesco Vallardi. Milano.

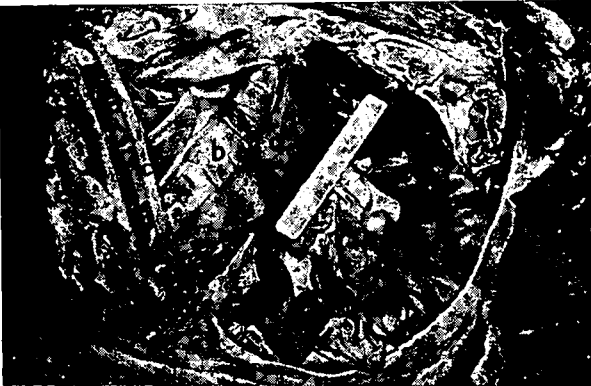
Yazı "Dergi Yazı Kuruluna" 20.4.1967 günü gelmiştir.

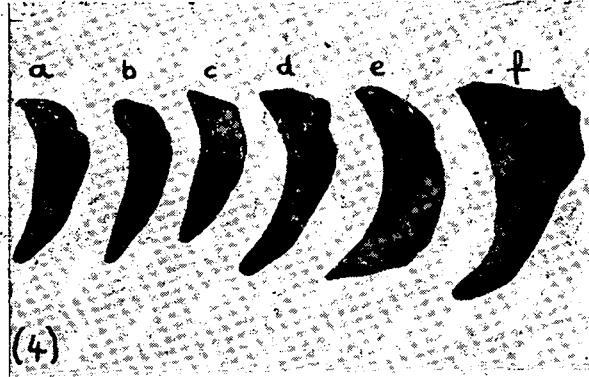
Şekil: 1. Equus asinus (merkep) te normal dalak.
a- Lien, b- Gaster, c- sonuncu costa
Figure: 1. The normal spleen of the donkey.
a- Spleen, b- Stomach, c- The last rib

Şekil: 2. Equus asinus (merkep) de ayrımlı, ayça şeklinde dalak.
a- Lien, b- Gaster, c- onbirinci costa
Figure: 2. The abnormal spleen in the form of a crescent of the donkey,
a- Spleen, b- Stomach, c- the eleventh rib

Şekil: 3. Equus asinus (merkep) te ayrımlı, oduncu kaması şeklinde dalak.
a- Lien, b- Gaster, c- onbirinci costa
Figure: 3. The abnormal spleen in the form of a wedge of the donkey.
a- Spleen, b- Stomach, c- the eleventh rib

Şekil: 4. Equus asinus (merkep) te ayrımlı, ayça, oduncu kâması şeklindeki dalaklar.
 Figure: 4. The abnormal spleens in the form of crescent and wedge of the Donkey.

Şekil: 5. Equus asinus (merkep) te ayrımlı, armut manzarasındaki dalaklar.
 Figure: 5. The abnormal spleens in the form of pear of the Donkey.